การเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จังหวัดนครราชสีมา

PROCESS ENHANCING BUSINESS NETWORKING AND SOCIAL DEVELOPMENT OF THE COMMUNITY NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

พรเศรษฐี วุฒิปัญญาอิสกุล

Phonsetthi Wuttipanyaisakun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nakhon Ratchasima Campus.

Email: Phonsetthi.Wut@mcu.ac.th

Received 14 September 2022**; Revised** 26 November 2022**; Accepted** 20 March 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา 2) เสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา และ 3) เสนอแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบชุมชนมีส่วนร่วม วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15 คน ใช้วิธีคัดเลือกแบบเจาะจง ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ วิเคราะห์เนื้อหาแล้วเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. เครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมามีจำนวน 1,853 แห่ง มีกลุ่มการผลิตสินค้า การแปรรูป ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร เป็นต้น ผู้ประกอบการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนดำเนินการโดยหน่วยงานของภาครัฐ กิจกรรมสำคัญเน้นกระบวนการผลิตและการนำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่ายภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับแผนงานและการดำเนินการการจัดทำโครงการของกลุ่มดำเนินการภายใต้เจ้าหน้าที่รัฐ

2. การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ โดยการส่งเสริมองค์ความรู้และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน จัดทำแผนพัฒนาผู้ประกอบการจัดสรรงบประมาณไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจโดยตรง จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้จำหน่ายสินค้าทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ

3. แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมากลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยมีกระบวนการสำรวจข้อมูลของตนเองรู้จักตนเอง นำไปสู่กระบวนการปรึกษาระหว่างคนใน

ชุมชนท้องถิ่น หน่วยงาน ภาคี ทุกกลุ่ม เพื่อร่วมกันระดมปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ร่วมกันวางแผนการจัดการทรัพยากรของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนามหานครโคราช

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง, พัฒนาเครือข่าย, วิสาหกิจชุมชน

Abstracts

This research is of the objectives are; 1) to study of business networking of Provincial Community Enterprise Group Nakhon Ratchasima Province 2)to encourage business networking of Provincial Community Enterprise Group Nakhon Ratchasima Province and 3)to present the methods of encouragement and development the business networking of Provincial Community Enterprise Group Nakhon Ratchasima Province. Researcher has used methodology of Participatory Research with the community. The qualitative data were analyzed by content analysis. The key informant such as the related person of Community, Enterprise Group of 15 persons gained by a specific selective method according to the specified criteria. It was written a descriptive report.

The research results were found that 1) Business networking of Provincial Community Enterprise Group Nakhon Ratchasima Province has the Community Enterprise Group for 1,853 groups, I.e., production transformation textile products, herbal products etc. The entrepreneur and members of Community Enterprise Group have followed the government proceedings. Special activities of Community Enterprise Group emphasized to production processes and distribution under supporting by the government. For the planning and operation of project is under the governing officers.

2) Enhancing business networking of Provincial Community Enterprise Group Nakhon Ratchasima Province is under promotion of the government by the knowledge and support the entrepreneur to develops their product and follow the standard and providing development plan for the entrepreneur. They provide budget directly to the entrepreneur of Enterprise Group and provide the marketing activity to the entrepreneur for distribute their products in domestic and international Level.

3. The Guidelines for enhancing and developing networks of community enterprises in Nakhon Ratchasima Province are that: community enterprise groups have got a process of exploring their own information, self-awareness This leads to a process of consultation between people in the local community, agencies, all parties, to jointly mobilize and solve

problems together. They have set jointly planning for resource management of community enterprises to support the development of the Greater Korat.

Keywords: Strengthening, Business Networking, Social Development

บทนำ

ในช่วงหลายทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยประสบกับภาวะวิกฤตเศรษฐกิจหลายครั้ง โดยรัฐบาลในแต่ละยุคสมัยต่างก็มีแนวความคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ของประเทศเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก รัฐบาลไทยที่ผ่านๆ มาจึงได้กำหนดกรอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ โดยมองภาพของเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบและมีเป้าหมายที่จะรักษาการเติบโตของเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพและเสถียรภาพ เน้นความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานราก และการสร้างความเชื่อมโยงทั้งภายในประเทศกับเศรษฐกิจโลก และรู้เท่าทันภายในระบบเศรษฐกิจแบบเสรี ด้วยความเชื่อมั่นว่าสังคมไทยยังมีศักยภาพสามารถพัฒนาขึ้นมาได้ รัฐบาลจึงหาแนวทางสร้างรายได้ให้กับประชาชน ทั้งนี้ต้องหาทางเปลี่ยนมุมมองในชุมชนให้เห็นว่าทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนสามารถเพิ่มรายได้ หากรู้จักวิธีการจัดการกับทรัพย์สินนั้นอย่างชาญฉลาด การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนและเป็นแนวทางที่สร้างเศรษฐกิจ สังคม และชุมชนอย่างยั่งยืน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชุมชนรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่น สามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง ซึ่งกลุ่มงานพัฒนาวิสาหกิจเกษตรชุมชน (Community Agricultural Enterprise Development Group Department of Agricultural Extension, 2016) ได้อธิบายความหมายของ วิสาหกิจชุมชนไว้ว่า วิสาหกิจชุมชน (SMCE หรือ small and micro community enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่นๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นนิติบุคคล ในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน โดยสรุปก็คือ การประกอบการเพื่อการจัดการทุนของชุมชนอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่งทุนของชุมชนนั้น ก็จะหมายรวมถึงทรัพยากร ผลผลิตทางการเกษตร ความรู้ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่น เพื่อให้มองเห็นความสำคัญของวิสาหกิจชุมชนกับการพัฒนา ผู้วิจัยจึงขอยกตัวอย่างที่อธิบายไว้ว่า ประชาชนนั่นแหละคือผู้มีความรู้ เขาทำงานมาหลายชั่วอายุคนแล้ว โดยเขาทำกันอย่างดี มีความเฉลียวฉลาด และรู้ว่าตรงไหนควรทำกสิกรรมและที่ไหนควรเก็บรักษาไว้ (Tantivelkul S. (2016) นอกจากนั้นยังมีผู้กล่าวไว้อีกว่า ชาวบ้านมีศักยภาพ มีภูมิปัญญา และมีใจมุ่งมั่นที่จะแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของเขา ตลอดจนห่วงใยบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อมที่เขาเห็นความสำคัญได้อย่างชื่นชม จากตรงนี้จะเห็นได้ชัดว่า ชาวบ้านและชุมชนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเป็นส่วนหนึ่งที่จะพัฒนาความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจ และยังเป็นส่วนเสริมแรงต่อไปยังการพัฒนาด้านอื่น ๆ (Na Thalang E., 2020). ซึ่งประเทศไทยจะพัฒนาได้ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมชนบท โดยเฉพาะ

วิสาหกิจชุมชน ซึ่งมากกว่า 80 เปอร์เซ็นต์ของวิสาหกิจในประเทศไทยนั้น อยู่ในภาคของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Khamanarong S, 2010) ในพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 มีเจตนารมณ์เพื่อให้มีการส่งเสริม ความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างรายได้ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การพัฒนาความสามารถในการจัดการและการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนมีผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ และพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็ง พร้อมสำหรับการแข่งขันทางการค้าในอนาคตไม่ว่าในระดับใดรวมถึงการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนไปสู่การเป็นผู้ประกอบกิจการในระดับสูงขึ้นต่อไป

ในสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมภายนอกอย่างรวดเร็ว เพื่อลดความเสี่ยง ต่อการเกิดปัญหาใด ๆ ที่ไม่คาดคิดบุคคลจึงเลือกสัมพันธ์กับคนที่ตนเองให้ความเชื่อถือหรือไว้วางใจ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ต้องใช้เครือข่ายของตนเอง โดยเครือข่ายสังคมเป็นความสัมพันธ์ของคนที่ให้การยอมรับในกฎกติกาและบรรทัดฐานร่วมกันอย่างสมัครใจในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น อันเป็นเหตุผลที่สำคัญที่ทำให้เกิดความมั่นคงในชีวิตและความสัมพันธ์ทางสังคม (Suwan-achariya C., 2016) ทั้งนี้เครือข่ายถือเป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่มีความหลากหลายมิติทางสังคม มีความเชื่อมโยงกันในทางสังคมโดยภายในเครือข่ายมีพลังศักย์หรือศักยภาพแฝงอยู่ หากเชื่อมต่อให้ถูกจุดถูกกาลเทศะก็จะสามารถอาศัยพลังแห่งเครือข่าย ซึ่งเป็นพลังแฝงในการสร้างสรรค์สิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อสังคมได้ (Ob-oun. S., 2004) ในสังคมเครือข่าย ถือเป็นองค์กรในการจัดการกิจกรรมของมนุษย์ ในรูปแบบใหม่ ที่อาจเริ่มต้นจากผู้ คนในกลุ่มเล็กๆ องค์กรเล็กๆ ที่ร่วมกันสร้างชุมชนแนวปฏิบัติของตนเองขึ้นมาใหม่ เพื่อเป็นการสร้างความรู้สึกผูกพันเป็นพวกเดียวกัน หรือมีแรงปรารถนาที่จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งร่วมกัน ด้วยความคาดหวัง และการกำหนดกิจกรรมของ กลุ่มตน และวัฒนธรรมใหม่ ภายใต้ เงื่อนไขที่ทำให้ เครือข่ายนั้นมีอัตลักษณ์เป็นที่ประจักษ์ มีการสร้างพื้นที่ทางสังคมให้กับฝ่ายต่างๆ ได้ เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเหล่านั้นปัจจุบันสังคมเครือข่ายได้ เกิดขึ้นอย่างมากมายในสถานที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นละแวกบ้านชุมชน ที่ทำงาน องค์ กรต่างๆ โดยในปัจจุบันมีกลุ่มคนในสังคมบางกลุ่มมีการรวมตัวกัน

ในจังหวัดนครราชสีมามีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1,853 แห่ง มีกลุ่มการผลิตสินค้าด้านการผลิตพืช ด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร เป็นต้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพัฒนาสังคมในจังหวัดนครราชสีมา จากความเป็นมาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจและการพัฒนาสังคมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา บทความวิจัยนี้ จะนำเสนอผลการศึกษาไปเป็นแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อเสนอแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

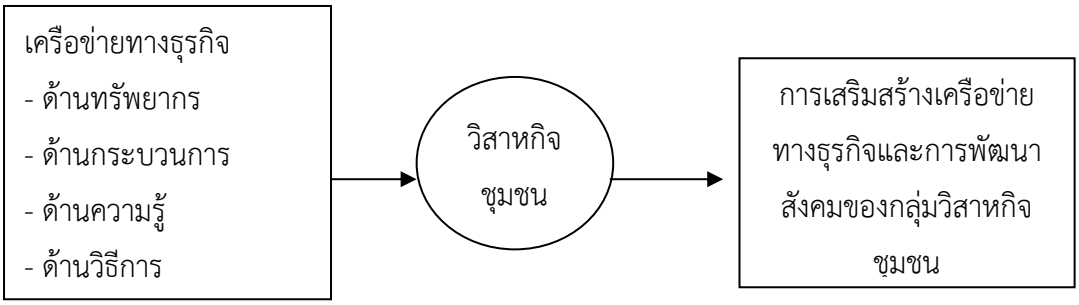

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ได้แก่ โดยคัดเลือกแบบเจาะจงโดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มเจ้าหน้าที่ภาครัฐ (2) กลุ่มผู้นำชุมชน (2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 15 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือสำรวจข้อมูล เชิงประจักษ์และสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ในประเด็นเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาเป็นอย่างไร และแนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาควรเป็นอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยได้วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของเนื้อหาการวิจัยและวิเคราะห์สาระสำคัญจากนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการแล้วได้ร่างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการแจกจ่ายด้วยตนเองกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เน้นการมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนได้มีส่วนร่วมในการวิจัยทุกขั้นตอน ในการตรวจสอบข้อมูลนั้น ใช้การจัดเวที นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ การสังเกต ตลอดจนข้อมูลเอกสารที่ชุมชนมีหรือจัดทำขึ้น มานำเสนอให้ที่ประชุมได้รับทราบ และร่วมกันตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และเพิ่มเติมในส่วนที่ขาด เพื่อความถูกต้องและชัดเจนของข้อมูล และร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. เครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

วิสาหกิจชุมชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดนครราชสีมาที่ครอบคลุม 32 อำเภอ ปัญหาหลักในการประกอบการ คือ การดำเนินธุรกิจใช้เงินลงทุนจำนวนไม่สูงและมีการ

ใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นปัจจัยการผลิต มีความคล่องตัวในการบริหาร ทำให้เกิดการจ้างงานสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการภายในประเทศได้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1,853 แห่ง มีกลุ่มการผลิตสินค้า ด้านการผลิตพืช ด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร เป็นต้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพัฒนาสังคมในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ประกอบการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการโดยหน่วยงานของภาครัฐในจังหวัดนครราชสีมา ตามลักษณะของแผนงานหน่วยงาน เช่น ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรเป็นกลไกสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มและดำเนินกิจกรรมเชิงเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชน จะเป็นกลไกหลักในการสนับสนุนและจัดตั้งกลุ่มซึ่งมีความหลากหลายสนองตอบความต้องการของชุมชน เป็นต้น

การเข้าร่วมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการ นำไปสู่การเชื่อมโยงกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทุกระดับตั้งแต่ ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐเป็นต้นแบบ กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และการขับเคลื่อนกิจกรรมยังคงเน้นไปที่เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานภาครัฐเอกชนยังคงเป็นแกนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งหน่วยงานรัฐจะมีการเชื่อมโยงภายในหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดนครราชสีมา มีการจัดทำแผนงานและจัดสรรงบสนับสนุนให้ส่วนงานต่างๆได้เข้าไปสนับสนุนผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มผู้ประกอบการใดที่เข้ามามีส่วนร่วมจะได้รับการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนในการแสดงสินค้าและจำหน่ายสินค้าต่างๆทั้งภายในจังหวัดและพื้นที่ทั่วประเทศ

เครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา เกิดจากหน่วยงานของรัฐในจังหวัดนครราชสีมาเป็นแกนกลางในการเชื่อมเครือข่ายโดยจัดทำฐานข้อมูลและสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของรัฐ เช่น การเข้ามาร่วมงานฉลองชัยชนะท้าวสุรนารีหรืองานย่าโม ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี หน่วยงานของรัฐจะเชิญผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานและร่วมแสดงผลิตภัณฑ์ เป็นต้น หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะพัฒนาชุมชนจังหวัดจะเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงเครือข่ายและประสานการดำเนินกิจกรรมครอบคลุมทุก 32 อำเภอ รวมถึงสถาบันการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายในรูปแบบของคลัสเตอร์ ส่งเสริมการร่วมมือและการทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการตามความต้องการ

2. การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

การเสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้การสนับสนุนของหน่วยหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมโดยการสร้างองค์ความรู้และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และสนับสนุนด้านเงินทุนภายใต้การค้ำประกันของหน่วยงานภาครัฐ และจัดให้สถานศึกษาได้เข้าไปทำการวิจัยและพัฒนาให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ สสว. ร่วมกับ

กระทรวงอุตสาหกรรม ลงพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจัดกิจกรรมมอบสินเชื่อกองทุนพัฒนา SME ตามแนวประชารัฐและสอบถามความต้องการ การช่วยเหลือของ SME ในพื้นที่ จัดกิจกรรมมอบสินเชื่อกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ ของสสว. การช่วยเหลือจากภาครัฐ ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุนที่ใช้หมุนเวียนในการประกอบกิจการ การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การนำสินค้าเข้ารับการตรวจสอบเพื่อรับการจดทะเบียน อย. และส่งสินค้าเข้าไปขายในโมเดิร์นเทรด ซึ่ง สสว. จะเก็บข้อมูลเหล่านี้ นำไปกำหนดเป็นนโยบายช่วยเหลือ SMEs ต่อไป

การเสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเชิงบูรณาการ การแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีลักษณะของการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมโดยเชื่อมโยงกิจกรรมปัญหาความต้องการของผู้ประกอบการในหลายๆ ด้าน และอาศัยการศึกษาปัญหาเชิงลึก พร้อมทั้งประสานหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาสนับสนุนและแก้ไขปัญหา ปัญหาความยากจนเนื่องมาจาก ที่ดินทำกิน ซึ่งเดิมไม่มีที่ดินที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยประสานแผนงาน งบประมาณและบูรณาการองค์ความรู้จากหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ประชากรในหมู่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหาแนวทางในการแก้ปัญหาความยากจน

กระบวนการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาดำเนินการหลากหลายมิติ ทั้งการสนับสนุนโดยตรงเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้เข้ามารวมกลุ่มและจัดทำฐานข้อมูลรองรับการพัฒนาและส่งเสริมในรูปแบบกลุ่ม จัดทำแผนพัฒนาผู้ประกอบการโดยจัดสรรงบประมาณไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจโดยตรง จัดสรรงบประมาณไปยังสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปสนับสนุนสร้างองค์ความรู้และพัฒนาผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านการตลาดเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้จำหน่ายสินค้าทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้จัดให้มีสถานที่รองรับการจำหน่ายสินค้า รวมถึงการจัดงานแสดงสินค้าในวันสำคัญของจังหวัดเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า แต่ทั้งนี้กิจกรรมต่างๆ ยังคงดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐเป็นแกนนำและจัดทำนโยบาย

3. แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาและปรับทิศทางการสร้างความมั่นคงของกลุ่มให้มากขึ้นแทนการรอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ มีการวางแผนการจัดการทรัพยากรของชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนามหานครโคราชซึ่งนับวันจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเพื่อให้เกิดการพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนไปสู่การสร้างความมั่นคงของกลุ่มแบบยั่งยืน วิสาหกิจชุมชนควรเป็นจุดเริ่มต้นในการปรับเปลี่ยนแกนและสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มแกนซึ่งเป็นหน่วยงานภาครัฐ

ขั้นที่ 1 จัดทำฐานข้อมูลของกลุ่มเองแทนรอให้หน่วยงานรัฐเข้ามาจัดทำ รวบรวมศึกษาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบภายใต้การสนับสนุนของเครือข่ายสถาบันทางการศึกษาในพื้นที่ วิเคราะห์บริบทของชุมชนให้ผู้ประกอบการสามารถใช้บริบทและศักยภาพของคนในพื้นที่เข้ามาสร้างฐานข้อมูลและใช้ข้อมูลร่วมกัน

ขั้นที่ 2 มีการพัฒนาแนวคิดและสานต่อแนวคิดจากฐานข้อมูลวิสาหกิจชุมชน ความมั่นคงของภูมิปัญญาที่ดำเนินมาก่อนหน้านั้นถ่ายทอดไปยังสมาชิกเครือข่ายทั้งเป็นสมาชิกในครอบครัวหรือสมาชิกในชุมชนเพื่อให้เกิดการสานต่อกิจกรรมวิสาหกิจชุมชน รวมถึงการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาวางรากฐานการสร้างงานสร้างอาชีพในชุมชน รองรับการพัฒนาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งเริ่มจากชุมชน

ขั้นที่ 3 วิสาหกิจชุมชนร่วมมือกับสถาบันการศึกษาทุกระดับและหน่วยงานเครือข่ายที่เป็นหุ้นส่วนทางสังคมจัดทำรูปแบบจำลองการสร้างความมั่นคงของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนรวมถึงเส้นทางการสร้างความมั่นคงแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้เกิดการวิเคราะห์และการใช้แบบในชุมชน อีกครั้งส่งเสริมให้กลุ่มอื่นๆได้ศึกษาแบบวิสาหกิจชุมชนที่สร้างขึ้นนั้นไปปรับประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม

การปรับเปลี่ยนแกนจากการพึ่งพาหน่วยงานรัฐเป็นแกนนำในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนปรับเปลี่ยนมาเป็นวิสาหกิจชุมชนสร้างเครือข่ายและประสานความต้องการตามเส้นทางและขีดความสามารถที่สนองตอบความต้องการของกลุ่มได้อย่างเป็นไปตามธรรมชาติ เพื่อให้เกิดการวางระบบและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนภายใต้ความต้องการและการสืบต่ออย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในรูปแบบของการพึ่งพาตนเองและการประสานความต้องการสู่สมาชิกเครือข่าย

อภิปรายผล

1. เครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

วิสาหกิจชุมชนหรือผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในจังหวัดนครราชสีมาที่ครอบคลุม 32 อำเภอ เนื่องจากการดำเนินธุรกิจใช้เงินลงทุนจำนวนไม่สูงและมีการใช้วัตถุดิบภายในประเทศเป็นปัจจัยการผลิต มีความคล่องตัวในการบริหาร ทำให้เกิดการจ้างงานสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ตอบสนองความต้องการภายในประเทศได้ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 1,853 แห่ง มีกลุ่มการผลิตสินค้า ด้านการผลิตพืช ด้านการแปรรูปและผลิตภัณฑ์ ด้านผลิตภัณฑ์ผ้าทอ/เสื้อผ้า ด้านผลิตภัณฑ์สมุนไพร เป็นต้น ซึ่งมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาพัฒนาสังคมในจังหวัดนครราชสีมา ผู้ประกอบการและสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการโดยหน่วยงานของภาครัฐในจังหวัดนครราชสีมา ตามลักษณะของแผนงานหน่วยงานเช่นผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนดำเนินกิจกรรมทางการเกษตร จะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคการเกษตรเป็นกลไกสำคัญในการจัดตั้งกลุ่มและดำเนินกิจกรรมเชิงเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุมชนจะเป็นกลไกหลักในการสนับสนุนและจัดตั้งกลุ่มซึ่งมีความหลากหลายสนองตอบความต้องการ ของชุมชนเป็นต้น อีกทั้งยังมีการจัดทำฐานข้อมูลส่งต่อไปยังส่วนกลางเพื่อให้เกิดการรวบรวมและใช้ฐานข้อมูลร่วมกันของสมาชิกเครือข่าย กิจกรรมสำคัญของวิสาหกิจชุมชนเน้นอยู่ที่กระบวนการผลิตและการนำผลิตภัณฑ์ไปจัดจำหน่าย ภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐ สำหรับแผนงานและการดำเนินการการจัดทำโครงการของ

กลุ่มดำเนินการภายใต้เจ้าหน้าที่รัฐ สอดคล้องกับ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร และอุทิศ สังขรัตน์ (2013) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนในเขตลุ่มทะเลสาบสงขลา แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทั้งในด้านการให้ความรู้ การพัฒนาทักษะด้านต่างๆ การสนับสนุนด้านการตลาด และการกำหนดระเบียบต่างๆ เพื่อสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

การเข้าร่วมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการ นำไปสู่การเชื่อมโยงกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสมาชิกทุกระดับตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานรัฐเป็นต้นแบบ กลุ่มอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารเพื่อสุขภาพของจังหวัดนครราชสีมาและจังหวัดใกล้เคียง การรวมกลุ่มของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน และการขับเคลื่อนกิจกรรมยังคงเน้นไปที่เจ้าหน้าที่รัฐและหน่วยงานภาครัฐเอกชนยังคงเป็นแกนสำคัญในการขับเคลื่อนกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งหน่วยงานรัฐจะมีการเชื่อมโยงภายในหน่วยงานภาครัฐของจังหวัดนครราชสีมา มีการจัดทำแผนงานและจัดสรรงบสนับสนุนให้ส่วนงานต่างๆได้เข้าไปสนับสนุนผู้ประกอบการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มผู้ประกอบการใดที่เข้ามามีส่วนร่วมจะได้รับการสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เข้าไปมีส่วนในการแสดงสินค้าและจำหน่ายสินค้าต่างๆทั้งภายในจังหวัดและพื้นที่ทั่วประเทศ สอดคล้องกับรัชนี รูปหล่อ และคณะ (2016) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดจากหน่วยงานภาครัฐเข้าไปส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเงินทุน แต่การดำเนินงานเป็นลักษณะกิจการส่วนตัว แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน มีโอกาสขยายตัวเชิงธุรกิจได้จึงต้องเริ่มจากผู้นำมีความสามารถ มีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและสร้างตลาดภายในท้องถิ่น

เครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา เกิดจากหน่วยงานของรัฐในจังหวัดนครราชสีมาเป็นแกนกลางในการเชื่อมเครือข่ายโดยจัดทำฐานข้อมูลและสร้างกิจกรรมส่งเสริมให้ผู้ประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมของรัฐ เช่น การเข้ามาร่วมงานฉลองชัยชนะท้าวสุรนารีหรืองานย่าโม ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี หน่วยงานของรัฐจะเชิญผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มผู้ประกอบการ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานและร่วมแสดงผลิตภัณฑ์ เป็นต้น หน่วยงานภาครัฐโดยเฉพาะพัฒนาชุมชนจังหวัดจะเป็นแกนกลางในการเชื่อมโยงเครือข่ายและประสานการดำเนินกิจกรรมครอบคลุมทุก 32 อำเภอ รวมถึงสถาบันการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทำให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายในรูปแบบของคลัสเตอร์ ส่งเสริมการร่วมมือและการทำกิจกรรมเพื่อเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการตามความต้องการ สอดคล้องกับนฤมล นิราทร (2000) กล่าวว่าเครือข่ายเป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสารงานกันอย่างมีระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตาม แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่าย

หนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่นๆเพื่อแก้ปัญหาก็สามารถติดต่อไปได้ ในการเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศ เพราะการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น

2. การเสริมสร้างเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

การเสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนภายใต้การสนับสนุนของหน่วยหน่วยงานภาครัฐ ส่งเสริมโดยการสร้างองค์ความรู้และสนับสนุนให้ผู้ประกอบการได้พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน และสนับสนุนด้านเงินทุนภายใต้การค้ำประกันของหน่วยงานภาครัฐ และจัดให้สถานศึกษาได้เข้าไปทำการวิจัยและพัฒนาให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมหรือ สสว. ร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรม ลงพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจัดกิจกรรมมอบสินเชื่อกองทุนพัฒนา SME ตามแนวประชารัฐและสอบถามความต้องการ การช่วยเหลือของ SME ในพื้นที่ จัดกิจกรรมมอบสินเชื่อกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ ของสสว. นอกจากนี้ ยังมีการออกบูธเพื่อสอบถามความต้องการ การช่วยเหลือจากภาครัฐซึ่งส่วนใหญ่ ต้องการให้ภาครัฐช่วยเหลือเรื่องเงินทุนที่ใช้หมุนเวียนในการประกอบกิจการ การเพิ่มช่องทางการจัดจำหน่าย การนำสินค้าเข้ารับการตรวจสอบเพื่อรับการจดทะเบียน อย. และส่งสินค้าเข้าไปขายในโมเดิร์นเทรด ซึ่ง สสว.จะเก็บข้อมูลเหล่านี้ นำไปกำหนดเป็นนโยบายช่วยเหลือ SMEs ต่อไป

การเสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเชิงบูรณาการ การแก้ไขปัญหาความยากจนเชิงบูรณาการ ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ซึ่งมีลักษณะของการแก้ไขปัญหาแบบองค์รวมโดยเชื่อมโยงกิจกรรมปัญหาความต้องการของผู้ประกอบการในหลายๆ ด้าน และอาศัยการศึกษาปัญหาเชิงลึก พร้อมทั้งประสานหน่วยงานในพื้นที่เข้ามาสนับสนุนและแก้ไขปัญหา ปัญหาความยากจนเนื่องมาจากที่ดินทำกิน ซึ่งเดิมไม่มีที่ดินที่จะใช้ในการประกอบอาชีพ ทำให้รายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิต มีนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยประสานแผนงาน งบประมาณและบูรณาการองค์ความรู้จากหน่วยงานราชการ องค์กรเอกชน องค์กรชุมชน ประชากรในหมู่บ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อแก้ปัญหา แนวทางในการแก้ปัญหาความยากจน

กระบวนการส่งเสริมและสร้างความเข้มแข็งแก่ผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมาดำเนินการหลากหลายมิติ ทั้งการสนับสนุนโดยตรงเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้เข้ามารวมกลุ่มและจัดทำฐานข้อมูลรองรับการพัฒนาและส่งเสริมในรูปแบบกลุ่ม จัดทำแผนพัฒนาผู้ประกอบการโดยจัดสรรงบประมาณไปยังผู้ประกอบการวิสาหกิจโดยตรง จัดสรรงบประมาณไปยังสถาบันการศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้าไปสนับสนุนสร้างองค์ความรู้และพัฒนาผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมส่งเสริมทางด้านการตลาดเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการได้จำหน่ายสินค้าทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ สำหรับผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนที่ยังไม่สามารถพัฒนาตนเองได้จัดให้มีสถานที่รองรับการจำหน่ายสินค้า รวมถึงการจัดงานแสดงสินค้าในวันสำคัญของจังหวัดเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจำหน่ายสินค้า แต่ทั้งนี้กิจกรรมต่างๆยังคงดำเนินการภายใต้หน่วยงานของรัฐเป็นแกนนำและจัดทำนโยบาย ซึ่งหากรัฐไม่สนับสนุนจะไม่สามารถ

ดำเนินการได้ แต่มีผู้ประกอบการบางส่วนที่มีการพัฒนาตนเอง ขับเคลื่อนกลุ่มด้วยตนเองภายใต้การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐเกิดเป็นเครือข่ายและดำเนินกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับสุกัญญา อธิปอนันต์ และคณะ (2007) ได้วิจัยเรื่องกลยุทธ์การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเอง พบว่า กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งตนเองที่ เหมาะสม แบ่งเป็น (1) ด้านการพัฒนาการบริหารจัดการองค์กร ได้แก่ การทบทวนและปรับปรุงโครงสร้าง องค์กร บทบาทหน้าที่ กฎระเบียบ ข้อตกลงร่วม การจัดระบบข้อมูล การทำบัญชี การพัฒนาผู้นำและสมาชิก การพัฒนาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม การสร้างคนรุ่นใหม่ การประชุมพบปะอย่างต่อเนื่อง (2) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์/กิจกรรม ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการผลิต จัดทำแผนพัฒนาการผลิตให้ สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่และความต้องการตลาด ค้นหาผู้รู้ รวบรวมภูมิปัญญา องค์ความรู้ พัฒนา กระบวนการผลิตและแปรรูปเพื่อให้ได้คุณภาพมาตรฐาน ลดต้นทุนการผลิต เพิ่มประสิทธิภาพ และรักษา สิ่งแวดล้อม พัฒนาบรรจุภัณฑ์และจัดระบบควบคุมคุณภาพมาตรฐาน (3) ด้านการพัฒนาการตลาด ได้แก่ การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลด้านการตลาด จัดทำแผนพัฒนาการตลาดสำรวจตลาด ทดสอบผลิตภัณฑ์ ขยาย ช่องทางการตลาด ส่งเสริมการขาย สร้างความมั่นใจและประชาสัมพันธ์ (4) ด้านการพัฒนาเครือข่าย ได้แก่ การศึกษาและจัดทำฐานข้อมูลเครือข่าย จัดทำ แผนบูรณาการ กำหนดบทบาท ข้อตกลงร่วม การจัด กระบวนการเรียนรู้ เช่น การจัดเวทีเรียนรู้ ศึกษาดูงาน ทำแปลงเรียนรู้ ทดสอบและพัฒนา วางแผนการผลิต และการตลาด

3. แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา

แนวทางการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรมีการพัฒนาและปรับทิศทางการสร้างความมั่นคงของกลุ่มให้มากขึ้นแทนการรอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ทั้งนี้เพราะหากภาครัฐปรับเปลี่ยนนโยบายหรืองบประมาณจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน การปรับตัวของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนควรสร้างการมีส่วนร่วมโดยสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นควรจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นเพื่อพัฒนาและรักษาทรัพยากรที่สำคัญของชุมชน มีการวางแผนการจัดการทรัพยากรของชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนามหานครโคราช ซึ่งนับวันจะมีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกลุ่มมีความสำคัญ สอดคล้องกับรัชนี รูปหล่อและคณะ (2016) ได้วิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาสู่ความยั่งยืนและเจริญเติบโตของวิสาหกิจชุมชน พบว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดจากหน่วยงานภาครัฐเข้าไปส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อขอรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตและเงินทุน แต่การดำเนินงานเป็นลักษณะกิจการส่วนตัว แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนสู่ความยั่งยืน มีโอกาสขยายตัวเชิงธุรกิจได้จึงต้องเริ่มจากผู้นำมีความสามารถ มีธรรมาภิบาล เป็นที่ยอมรับของสมาชิกและมีความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและสร้างตลาดภายในท้องถิ่น

การปรับเปลี่ยนแกนเครือข่ายจาก หน่วยงานภาครัฐมาเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พึ่งพาตนเองโดยนำความต้องการขยายเป็นเครือข่ายสร้างการมีส่วนร่วมกับภาคส่วนอื่นๆได้แก่สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูลและพัฒนาองค์ความรู้อย่างเป็นระบบ นำไปสู่การสร้างโมเดลร่วมกันให้เกิดเป็นแบบจำลองมีการนำทรัพยากรมนุษย์ทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนากลุ่มให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมเชิงเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางสังคมรวมไปถึงการจัดทำแผนและรูปแบบที่ประสบความสำเร็จส่งต่อไปยังเครือข่ายหน่วยงานภาครัฐและเอกชนให้เกิดการสนับสนุนสนองตอบความต้องการของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สอดคล้องกับสัญญา เคณาภูมิ (2015) ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม พบว่า แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคามประกอบด้วย (1) แนวทางกลยุทธ์เชิงรุก โดยการพัฒนาศักยภาพการผลิตและยกระดับมาตรฐานคุณภาพผลิตภัณฑ์สู่ระดับประเทศและระดับสากล ขยายช่องทางการจัดจำ หน่าย ขยายพัฒนาเครือข่ายทางธุรกิจเพื่อส่งเสริมการกระจายสินค้า (2) แนวทางกลยุทธ์เชิงพัฒนา โดยการเสริมสร้างขีดความสามารถการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนงบประมาณและบุคลากรในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน สร้างความร่วมมือเชิงบูรณาการหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างเป็นระบบ (3) แนวทางกลยุทธ์เชิงตั้งรับโดยการพัฒนาศักยภาพแรงงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนยกระดับมาตรฐานการผลิตให้สูงขึ้นและ (4) แนวทางกลยุทธ์เชิงพลิกแพลง โดยการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง วิจัยนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งและพึ่งตนเอง

สรุปองค์ความรู้

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการศึกษาวิจัยโดยการสำรวจ การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มที่เกี่ยวข้องกระบวนการการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมาควรมีการดำเนินการและปรับเปลี่ยนใหม่จากกระบวนการเดิมที่อาศัยหน่วยงานของภาครัฐเป็นแกนนำและขับเคลื่อนกระบวนการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่ายของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยเริ่มจากกลุ่มวิสาหกิจจะต้องมีการพัฒนาตนเองรวบรวมข้อมูลภาษาด้วยตนเอง นำไปสู่การสร้างความร่วมมือ และสร้างต้นแบบให้เกิดเป็นนวัตกรรมจากนั้นถ่ายทอดองค์ความรู้สูตรสมาชิกให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ดังนี้

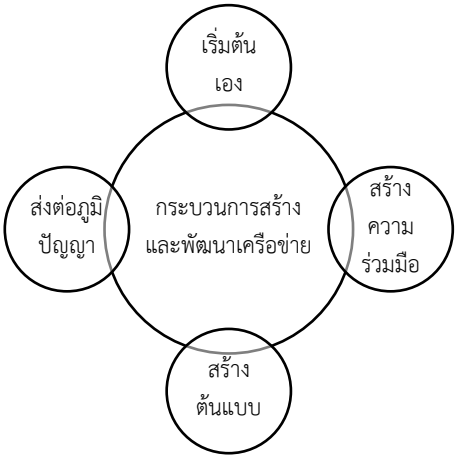

ขั้นที่ 1 ค้นหาพึ่งพาตนเอง เป็นการดำเนินการของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ที่มองเห็นโอกาสในการพัฒนาตนเองหรือต้องการส่งต่อภูมิปัญญาของตนเองสู่สมาชิกทั้งในครอบครัวและชุมชน การค้นหาการเรียนรู้ช่วยให้เกิดการรวบรวมองค์ความรู้ที่สำคัญและจำเป็นต่อการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยรวบรวมข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงและจัดทำฐานข้อมูล นำไปสู่การสร้างเครือข่ายในครอบครัวในชุมชน ช่วยให้ชุมชนโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำฐานข้อมูล พัฒนาฐานข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง รวมถึงการนำฐานข้อมูลไปประยุกต์ใช้อย่างเป็นระบบ

ขั้นที่ 2 สร้างความร่วมมือ ผู้ประกอบการและกลุ่มผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนจะต้องเข้าไปสร้างความร่วมมือและสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐหรือสมาชิกในเครือข่ายก่อน แผนการเริ่มต้นด้วยการร้องขอสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐหรือหน่วยงานเครือข่าย การสร้างความร่วมมืออาจมีวิธีการที่แตกต่างขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละพื้นที่ แต่จุดเน้นอยู่ที่ผู้ประกอบการจะต้องนำความต้องการของตนเองไปเชื่อมโยงกับความต้องการของสมาชิกในเครือข่ายให้เกิดกิจกรรมพึ่งพากันและกัน สนับสนุนความต้องการของกันและกันนำไปสู่การสร้างความร่วมมือในรูปแบบของแผนงานและกิจกรรมร่วมกัน

ขั้นที่ 3 สร้างต้นแบบ กิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดำเนินการร่วมกันกับผู้มีส่วนได้เสียหน่วยงานต่างๆที่เป็นเครือข่ายจะก่อให้เกิดเป็นนวัตกรรมทางสังคมและนวัตกรรมของกลุ่ม โดยดำเนินการถอดบทเรียนและพัฒนาองค์ความรู้จัดทำเป็นนวัตกรรมที่เป็นต้นแบบถ่ายทอดสู่สมาชิกของกลุ่มและสมาชิกในชุมชน อีกครั้งนวัตกรรมที่เป็นต้นแบบนั้น สามารถถ่ายทอดไปยังสมาชิกเครือข่ายในรูปแบบอื่นๆให้เกิดการนำไปปรับประยุกต์ใช้และสะท้อนผลกลับมายังต้นแบบของกลุ่มได้

ขั้นที่ 4 ส่งต่อภูมิปัญญา ผู้ประกอบการหรือสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีประสบการณ์มีทักษะสามารถเป็นวิทยากรหรือเป็นต้นแบบ ต้องถ่ายทอดองค์ความรู้ ส่งต่อชุดความรู้ไปยังสมาชิกของกลุ่มหรือสมาชิกเครือข่ายรองรับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้เกิดการพัฒนากลุ่มต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะการไม่ส่งต่อองค์ความรู้ไปยังสมาชิกในเครือข่ายจะก่อให้เกิดปัญหา การล้มสลายของกลุ่มภายหลังจากภูมิปัญญาไม่สามารถดำเนินการต่อได้ ดังจะเห็นได้ว่า ช่วงเวลาปรับเปลี่ยนหรือพัฒนาเมืองที่ผ่านมา ภูมิปัญญาหรือทรัพยากรที่สำคัญของชุมชนหายไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากขาดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และส่งต่อภูมิปัญญาไปยังคนรุ่นหลัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1) ควรส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนจัดทำศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ และศูนย์รวมความร่วมมือของสมาชิก

2) การส่งเสริมการจัดการความรู้ การสรุปบทเรียน การประมวลความรู้ที่ได้จากการดำ เนินงานทั้งในส่วนของสมาชิกและเจ้าหน้าที่ การจัดอบรมให้ความรู้ การศึกษาดูงาน การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเครือข่ายและบุคคล

2. ข้อเสนอแนะครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิสาหกิจชุมชนให้ครอบคลุมทุกประเภทเพื่อทดสอบและยืนยันในรูปแบบ ของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและเจาะลึกในแต่ละประเด็นของวิสาหกิจชุมชนแต่ละประเภท

2) การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนและหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้แต่ละส่วนได้ทราบ บทบาทหน้าที่และแนวทางส่งเสริมความร่วมมือในระดับต่างๆ ต่อไป

3) การศึกษารวบรวมภูมิปัญญาการผลิตสินค้าและบริการเพื่ออนุรักษ์และพัฒนาต่อยอด ภูมิปัญญาที่มีให้สามารถนำมาใช้ในการผลิตได้ต่อไป

References

Chinasak Suwan-achariya. (2016). *Social Networks*. Mahasarakham: Mahasarakham University Press.

Ekkawit Na Thalang. (2020). *Socio-Cultural Dynamic: Survival or Disaster in Future Foresight: Review for Changing Direction of Thai Society*. 5th ed. Bangkok: Wisdom Foundation.

Khamanarong, S, (2010). *The Role of SMEs and Development Administration in Thailand*, Paper presented at the International Conference on The Role of SMEs and Development in Asia, Nagoya, Japan.

Narumol Nirathron. (2000). *Networking: Some Issues that Should be Considered*. Bangkok: Thammasat University.

Phra Maha Uthit Arphagaro (Ob-oun). (2004). *Networks: Nature, Knowledge and Management*. Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyala University Press.

Ratchanee Rooplor et al. (2016). The Approach for Sustainable Development and Growth of Community Enterprise. *RMUTP Research Journal,* Special Issue The 5th Rajamangala University of Technology National Conference.

Sanya Kenaphoom. (2015). A Guideline for the Development of Community Enterprise in the Area of Mahasarakham Province. *Prae-wa Kalasin Journal*, Kalasin University Volume 2 No. 3 September – December.

Sumet Tantivelkul. (2016). His Master the King and Rural Development in Wisdom in Rural Development. Bangkok: Wisdom Foundation and Village Foundation.

Suptawee Hirungerd. (2013). The Effects of Behavioral Modification Program on Knowledge, Self-Care Behavior and Blood Pressure Level in Prehypertension Group, Kaeng Khro Hospital, Chaiyaphum Province. *Journal of Nurse Association of Thailand, North-Eastern Division*. Volume 31 No. 4 (October – December)

Thongphon Promsaka Na Sakolnakorn and Utit Sungkharat (2013). *Development Guidelines for Small and Micro Community Enterprises in Songkhla Lake Basin*. Research Report. Department of Educational Foundation, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University.

Tudthong Tiatrakul. (2013). *Textbook for Family Health: Progress of Medical Technology is not the Final Answer for Good Health and Well-Being, but It Depends on Yourself*. Bangkok: Feel Good, Publishing.